

Naselja Hrvatske

Turistička geografija

Teritorijalno – upravni ustroj

- Hrvatska je upravno podijeljena na:
 - **21** županiju (20 županija + Grad Zagreb)
 - **128** upravnih gradova
 - **428** općina
- oko **139 naselja** ima obilježja grada, a **6 617 ruralnih naselja** (sela) u prosjeku sa 360 stanovnika
- **45%** stanovništva živi na selu, **55%** u gradovima
- 4 najveća grada (**makroregionalna** središta):
 - **Zagreb** – *oko 690 000 st / 790 000 st*
 - **Split** – *oko 170 000 st / 178 000 st*
 - **Rijeka** – *oko 130 000 st / 130 000 st*
 - **Osijek** – *oko 85 000 st / 108 000 st*

Teritorijalno – upravni ustroj

- velik broj gradova i općina uveden je radi **decentralizacije upravljanja** i **ravnomjernog razvoja** svih dijelova Hrvatske
- **županije** – teritorijalne jedinice koje postojale još u srednjem vijeku
 - povezuju područja koja su slična po **prirodnim, prometnim, gospodarskim, tradicijskim, demografskim** i drugim obilježjima
 - Zagreb ima poseban status kao glavni grad i županija
- **NUTS regije** – regionalizacija temeljena na statističkim potrebama i po broju stanovnika u Europskoj uniji
 - Hrvatska je podijeljena na Kontinentalnu i Jadransku regiju

NUTS – (*fra. Nomenclature des unités territoriales statistiques*) – Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku

Županije u Austro-Ugarskoj monarhiji

Županije u 10. st

4 općine na otoku Pagu

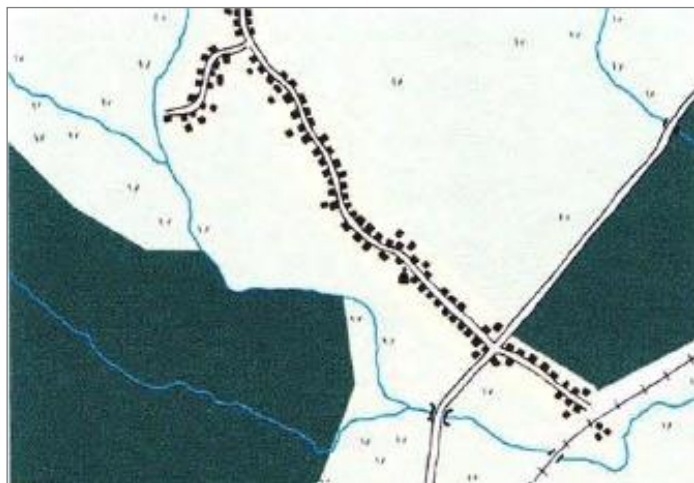
Seoska naselja (ruralna naselja)

- **selo** je naselje s manjim brojem stanovnika koje se bavi uglavnom **primarnim djelatnostima** (*poljoprivreda, stočarstvo, ribarstvo*)
- **45% stanovništva** Hrvatske živi na selu
- u Hrvatskoj je **6 617** seoskih naselja u prosjeku sa 360 stanovnika
 - 80% sela ima manje od 500 st, a 40% manje od 100 stanovnika
- **najmanja sela** su u Gorsko-kotlinskoj Hrv., na otocima, u Istri i Dalmatinskoj zagori
- **najveća sela** su u Istočnoj Hrvatskoj:
 - **Čepin** (11 600 st) i **Višnjevac** (7 200 st) kod Osijeka
 - **Pitomača** (10 060 st) kod Virovitice
 - **Gunja** (3 732 st) kod Županje
 - **Ivankovo** (8 000 st) kod Vinkovaca

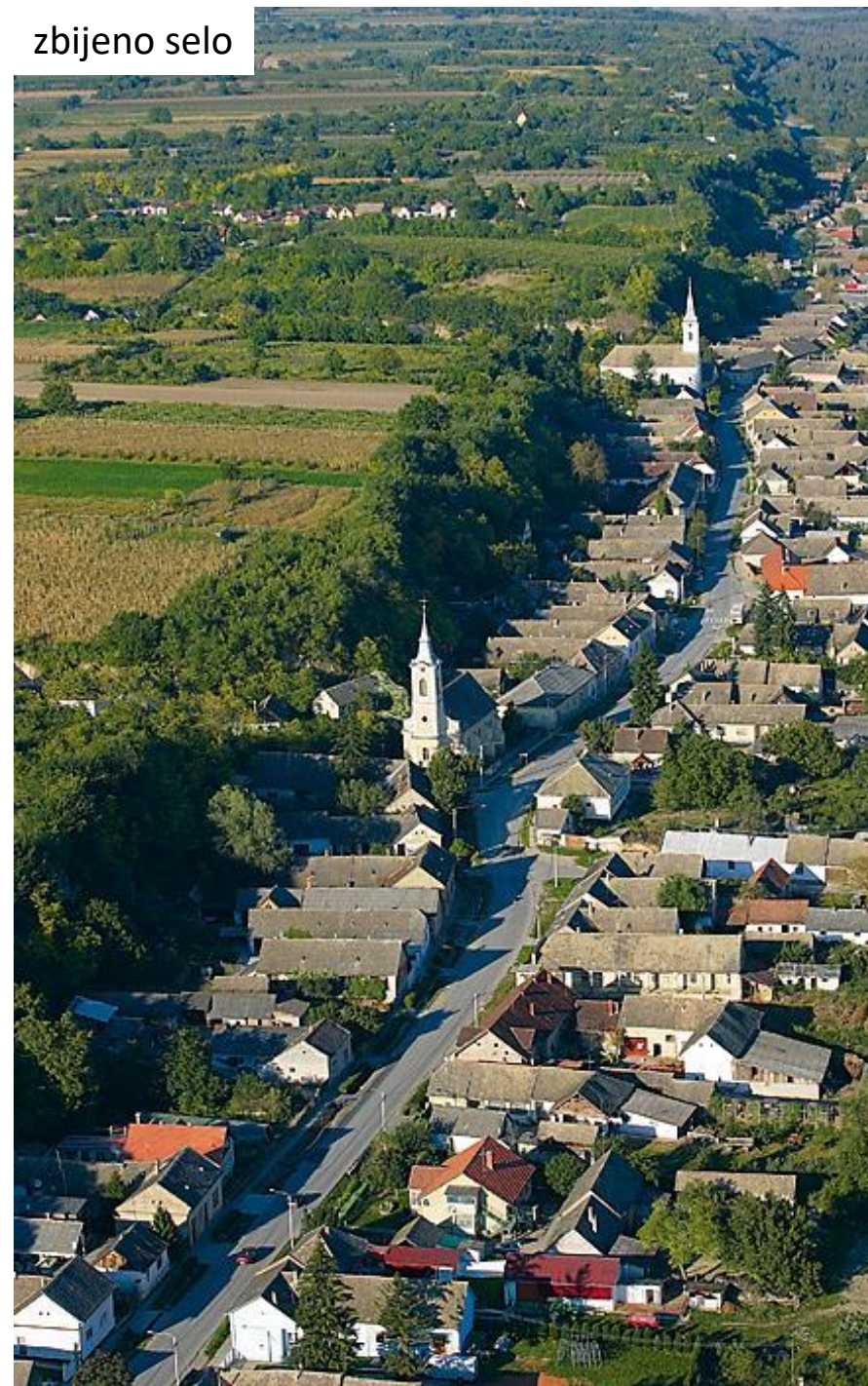
Obilježja seoskih naselja

– tri osnovna tipa seoskih naselja:

- **raštrkana** – gorski i brežuljkasti dijelovi (najviše sela je ovog tipa)
 - imaju niz zaselaka
- **zbijena** – uz prometnice, obalu ili na brežuljcima (akropole)
- **osamljena** – stočarski stanovi u Gorsko-kotlinskoj Hrvatskoj ili poljoprivredna gazdinstva u Panonsko-peripanonskoj Hrv.

zbijeno selo

zbijeno selo

raštrkano selo

Gradska naselja (urbana naselja)

- **grad** je veće naselje u kojem je većina stanovništva zaposleno u **sekundarnim, tercijarnim i kvartarnim djelatnostima**
 - u Hrvatskoj je **139** gradskih naselja (**128** su upravni gradovi)
 - **55% stanovništva** živi u gradovima
- **neravnomjeran raspored gradova** – **više gradova je na obali**
 - Splitsko-dalmatinska županija – 23 grada
 - Primorsko-goranska – 14 gradova
 - Istarska – 11 gradova
 - Brodsko-posavska i Međimurska županija – po 2 grada
- gradovi imaju utjecaj na svoju okolicu – **gravitacijska zona grada**
- **4 makroregionalna** središta (*regionalna središta*):
 - **Zagreb** – *Karlovac, Varaždin, Čakovec, Sisak, Bjelovar, Koprivnica, Virovitica, Velika Gorica*
 - **Split** – *Zadar, Šibenik, Dubrovnik*
 - **Rijeka** – *Pula*
 - **Osijek** – *Slavonski Brod, Vukovar, Vinkovci i Požega*

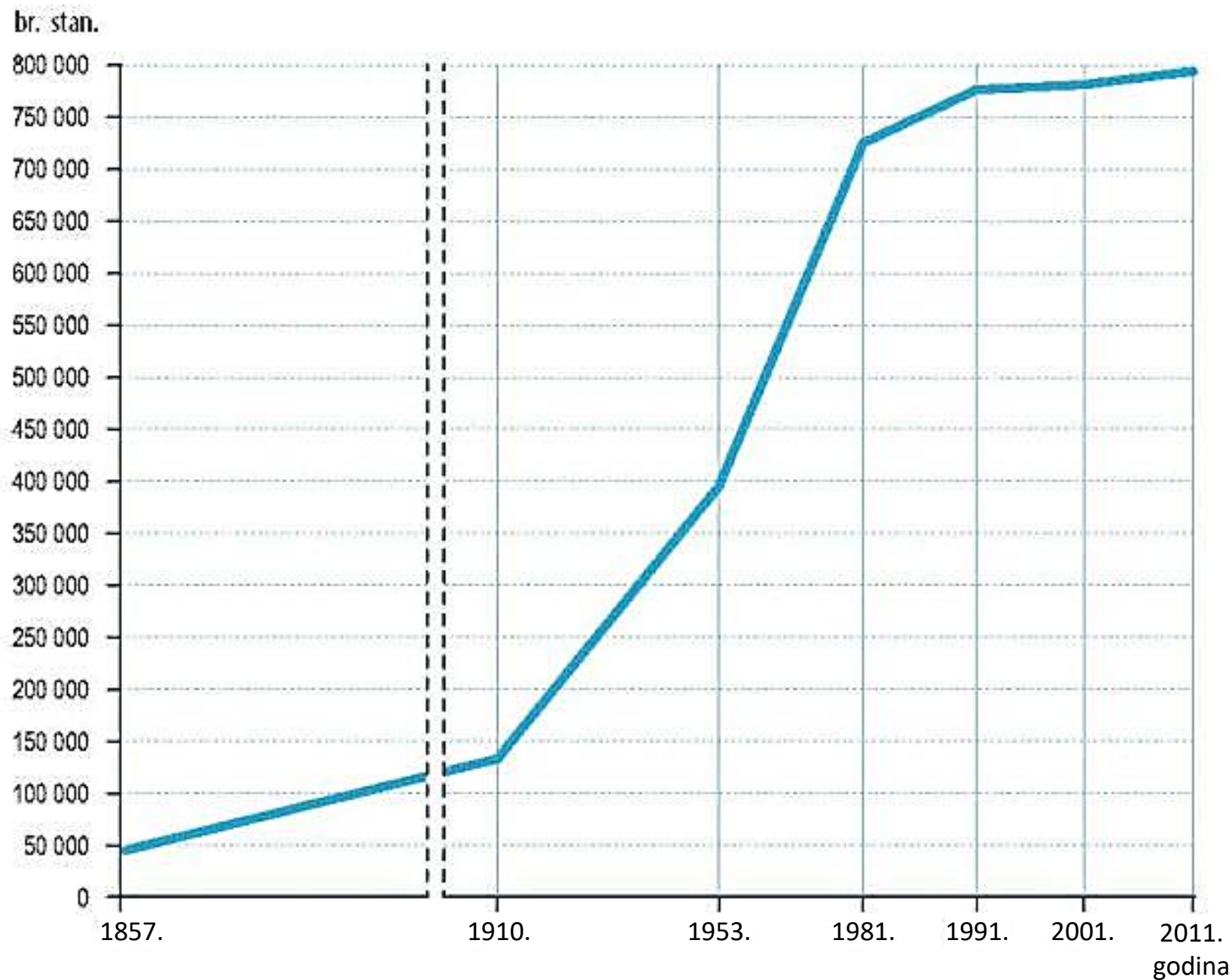

- **Zagreb**
 - Karlovac, Varaždin, Čakovec, Sisak, Bjelovar, Koprivnica, Virovitica, Velika Gorica
- **Split**
 - Zadar, Šibenik, Dubrovnik
- **Rijeka** – Pula
- **Osijek**
 - Slavonski Brod, Vukovar, Vinkovci i Požega

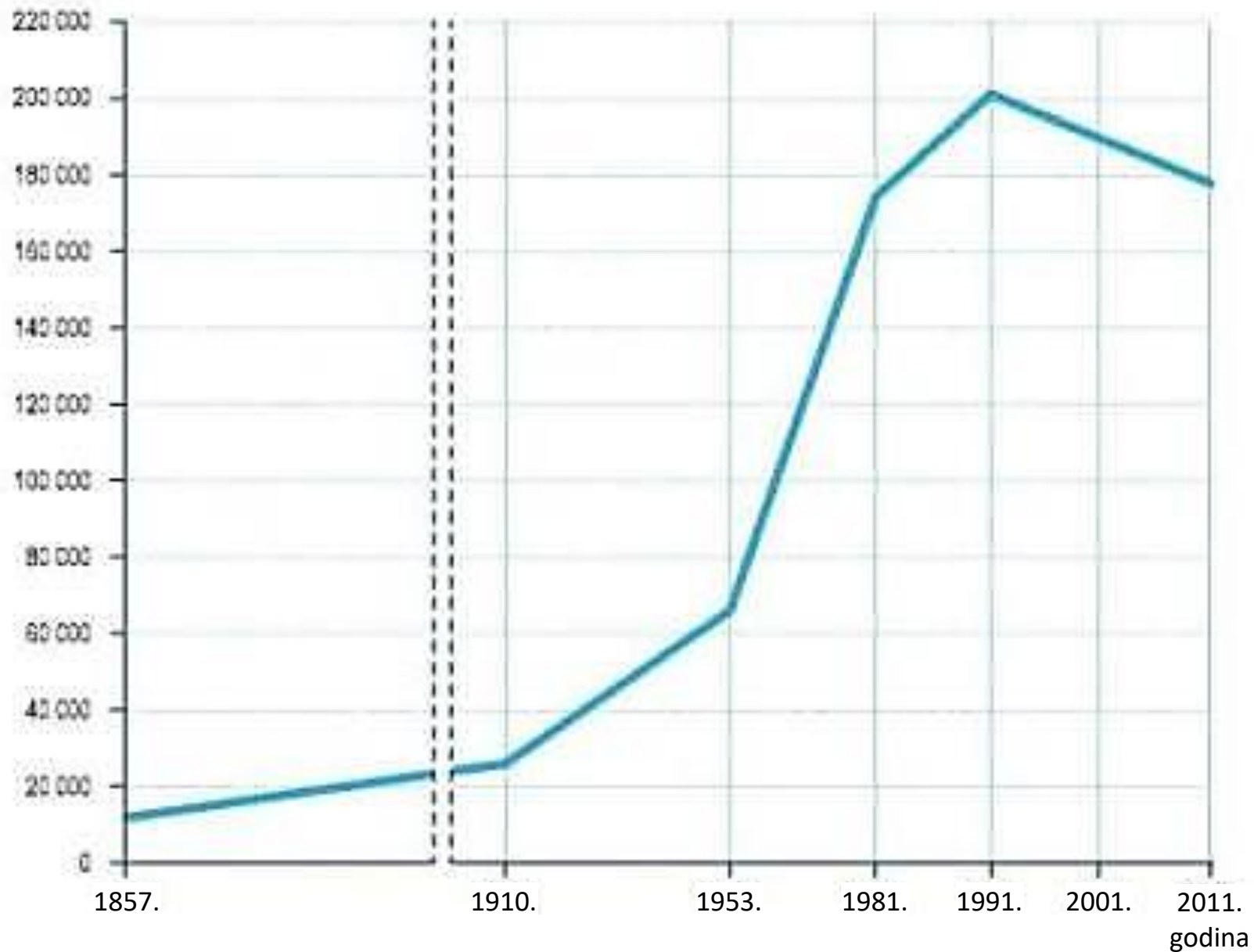
Razvoj gradova

- prve gradove (naselja) grade **Iliri** – Lika
- **stari Grci** – grade uglavnom na srednjodalmatinskim otocima i obali
 - Issa – Vis, Pharos – Stari Grad na Hvaru, Tragurij – Trogir, Epetij – Stobreč
- **Rimljani** – grade mrežu gradova na području cijele Hrvatske
 - Pola (Pula), Tarsatica (Rijeka), Solona (Solin), Naron (Vid kod Metkovića), Siscia (Sisak), Mursa (Osijek), Andautonia (Zagreb), Cibalia (Vinkovci), Iadera (Zadar)...
- u **srednjem vijeku** se uništava Rimska mreža gradova, nastaju novi gradovi na križištu trgovačkih putova (sajmišta), burgovi i uz samostane
 - Gradec, Kaptol, Varaždin, Koprivnica, Križevci, Virovitica, Vukovar...
- **za vrijeme osmanlijskih osvajanja** gradovi se okružuju bedemima
 - planski se grade obrambeni gradovi – Karlovac, Slavonski brod, Bjelovar...
- najveći rast broja gradova u 18. i 19. st – **industrijska revolucija**
- od sredine 20. st raste broj stanovnika u gradovima – **urbanizacija**
 - **posljedica naglog razvoja industrije**

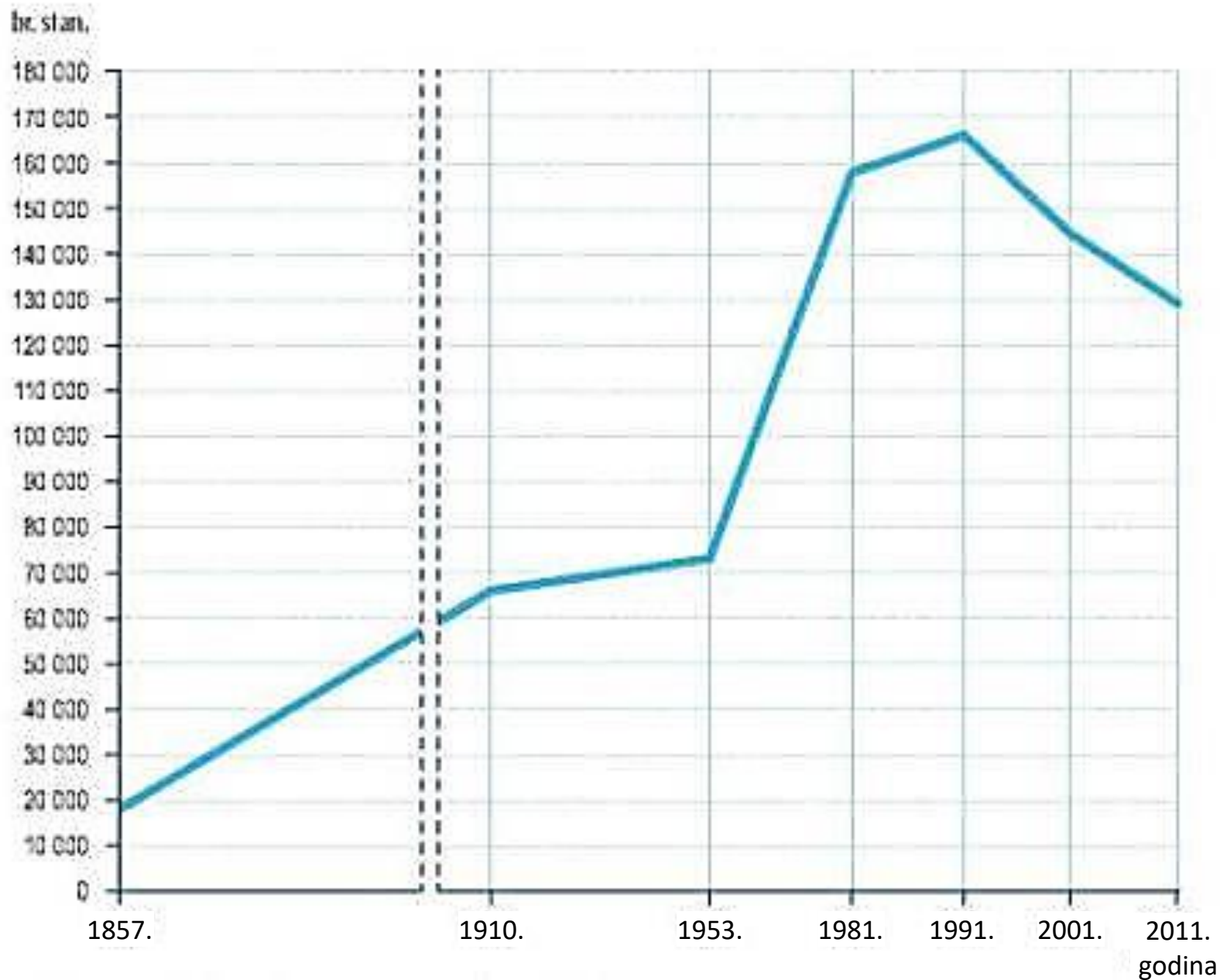
Kretanje broja stanovnika Zagreba

Kretanje broja stanovnika **Splita**

Kretanje broja stanovnika **Rijeke**

Kretanje broja stanovnika **Osijeka**

